

MILLİ RƏQS SƏNƏTİ

Əhsən Rəhmanlı

sanatşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı Xoreoqrafiya Akademiyasının doktorantı

E-mail: ahsanrahmanli@mail.ru

Elçin Nağıyev

Azərbaycan Milli Konservatoriyasının baş müəllimi

Azərbaycan rəqs sənəti də incəsənətimizin digər janrları kimi milli dəyərlərimizin, milli mənəviyyatımızın təəcəssümüdür. Rəqlərimiz də mənəvi ehtiyacların, estetik dəyərlərin ödənilməsinə xidmət etmişdir. Çoxəsrlik incəsənətimiz və ədəbiyyatımızın bütün janrları tarixən aylanca vəsitəsi olmamış və öz dərin qatlarında fəlsəfi çalarlar və fəlsəfi məzmun daşıyırmışdır. Özündə xüsusi mənə və məzmun ehtiva etməsindəndir ki, tarixləri adlayıb keçərək müasir dövrə gəlib çatmış milli rəqs sənətimiz sayəgəlməz ifaçılar və kompozisiya quruluşları meydanə çıxarmış, geniş mahiyyətli, zəngin çəralı sənət olaraq dünya səhnələrini fəth etmiş və xalqları heyran qoymuşdur. Birmənəli şəkildə qəbul olunmalıdır ki, rəqs sənəti də milli-mənəvi duyğuların təzahür formalarından biri olaraq çoxəsrlik mədəniyyətin əks-sadəsi və göstəricisidir. Odur ki bu sənət növündən də haqlı olaraq qədim mədəniyyətimizin təbliği vəsitəsi kimi istifadə olunmuşdur və hazırda da bu, davam etməkdədir. Bu gün də, səbah da bu vəsitədən bacarıqla və geniş şəkildə istifadə olunmalıdır. Elə bu məqalənin yazılması da həmin məqsədə xidmət edir. Milli rəqs sənətinin daxilində çox incə mətləblər, nüanslar var ki, açılmayıb, elə məsələlər mövcuddur ki, çözülməyib, məqsəd və vəzifələr var ki, tam yerinə yetirilməyib. Qarşıdakı vəzifələrdən, məqsədlərdən biri rəqs sənətinin indiyə qədər çözülməmiş duyğularını açmaq, toxunmuş ilmələrin sirlərini göstərmək, tədqiqatdan kənarında qalan xüsusiyyətləri araşdırmaqdır. Həmçinin milli rəqs sənətimizə, onun inkişafına, təbliğinə, tədrisinə sədaqətlə xidmət etmiş sənətkarların adlarını tarixə keçirmək, vətənimizdə və dünyanın müxtəlif nöqtələrindəki soydaşlarımızı, milli mənsubiyyətdənin əslı olma-yaraq Azərbaycan rəqs sənəti və onun keçdiyi tarixi mərhələlərlə maraqlananlara, sənətsevərlərə tənitmaq bir məqsəd kimi qarşıda durmuşdur. Odur ki məqalələrimizlə və ortaya qoyacağımız, geniş əhatəyə malik "Milli rəqs sənəti" dərs vəsaiti ilə bir vətən övladı, vətəndaş kimi mədəniyyətimiz qarşısında borcumuzdan çıxmaq istərdik.

Rəqs sənətimizin, onun tarixinin, problemlərinin öyrənilməsi, tədqiq etnoxoreologiya (etnoxoreoqrafiya) elminin inkişafı üçün yol-lara açə bilər.

Azərbaycanın çoxçəralı, əzəmətli, zəngin, möhtəşəm rəqs sənəti milli dəyərlərlə bahəm həm də bəşəri dəyərlərin daşıyıcısıdır.

Bəşəriyyətin yaratdığı bütün gözəlliklər – musiqi, rəsm, memarlıq, teatr, kino, rəqs dünya və insanlıq üçündür. Bütün millətlər öz yaratdıqları ilə fəxr etməklə bərabər, bu mənəvi sənəti yaxın, uzaq ölkələrdə tənitmaq istəyirlər və əsrlərdir ki, bu iş davam edir.

Mahmud Ağə Şamaxıda öz məclislərində xarici ölkələrdən gələn tənitmiş simaları qonaq edərək onları adət-ənənələrimiz, milli mətbəx mədəniyyətimiz, muğamlarımız, milli çalğı alətlərimiz və rəqs sənətimizlə təniş etmişdir.

Avropa və rus sayyahları, etnoqraf və tarixçiləri qədim Azərbaycan torpağına ayaq basarkən zəngin mədəniyyət və məişət nümunələrimizlə qarşılaşırdılar. Onlar xalça, palaz, kilim, cecim və həsirlərimizi, dulusçuluq, ipəkçilik nümunələrimizi, cürbəcür bəzak əşyalarını görür, xalq musiqimizi dinləyir, toy-bəsatda oynanılan rəqlərimizə təməşə edərək heyran olur, qeydlər aparı və qayıtdıq-dən sonra öz ölkələrində bütün bunlar bəradə məlumət yayırdılar. Qeyd olunanlara dair kifayət qədər faktlar, yazılı mənbələr vardır (3, s.337-338).

Haşiyə çıxaraq bildirək ki, 5 noyabr 1936-cı ildə Moskva şəhərində keçirilən I Ümumdünya xalq rəqləri festivalına Azərbaycandan 20 nəfər rəqs ifaçısı seçilib göndərilmişdi. Onlar arasında evdar qadın Balayeva, Qubadan milliyətçə dağ yəhudisi Mələykə Yelizarova 9 yaşlı oğlu ilə, Gil rayonundan iki ailədən ibarət lazgi və dağ yəhudi ənsəmbli, Nuxadan (Şəki) Yavər Rəsulov və Bəxtiyar Rzayev, Su və Daniz İttifaqından Ənvər Quliyev, neftçilərdən İsmaylov, Bəkiyanov, Bağırov, Əliyeva və başqaları, Əli Bəyramov klubunun rəqs ənsəmb-lindən Nəcibə Məlikova, Leyla Fəraczadə (Cavanşirova), N.Nəcəfov, R.Rəsulov və başqaları var idi (2, s.93).

Deməli, peşəkar rəqs sənətimiz hələ kövrək addımlar atırdı, tam formalaşmamışdı, xoreoqraflarımız, baletmeystərlərimiz, ixtisaslı kadrlarımız, milli rəqs quruluşçularımız yetişməmişdi. Odur ki SSRİ-də keçirilən Ümumdünya xalq rəqləri festivalına özfaəliyyətdən, xalq ifaçılarından yoxlanılıb seçilmişlər göndərilmişdi. Lakin müəyyən dövr ərzində istər xalq içərisindən çıxmış fitri istedad səhibi olan sənət fədailəri, istərsə də Moskvada təhsil əlib Azərbaycana qayıdan, Bakı Xoreoqrafiya Məktəbində oxuyub ixtisaslı kadrlar kimi yetişən həmvətənlərimiz bu sənəti lazımı səviyyəyə qaldıra bildilər.

Bakıda 1935-ci ilin qışında raqs ansambli yaradılması üçün elan verilirək işə başlanmışdır. Ə.Şafiq müsbəhiyə 60 nəfər cəlb olunmuşdu. Bu zaman raqs ansambli üçün an istedadlı oğlan və qızlar seçilmişdi. Onların arasında Hacı Ağayev, Əlibaba Abdullayev, Fərac və Maharram Cavanşir qardaşları, Məxay İzaritov, Pıxızadə, Hərifə Səfi Ələsgərov, Büyükəqə Atabəyev, Gülrux Zahidova, Qüdsiyyə Qafarova, Mənuvər Talibova, Nəsbə Məmmədova, Əminə Dilbəzi və daha bir neçə insan var idi. Ansambla 20–23 yaşlı gənclər toplanmışdı. 15 yaşlı Əminə Dilbəzinin çevikliyi, cəldliyi, qanclar xarakteri, böyük istedadlı nazara alınaraq ansambla bədi edilmişdi. Həmin ansambli yaradılmasının təşəbbüsünə, yaradıcılığına, solo raqsların məhİR ifaçısı Əşfəq Səfərov (1911, Şuşa – ?), Bakı) olmuşdu. Azərbaycanda raqs qrupu olmadığı üçün o, 1934-cü ildə İngiltərədə keçirilən Ümumdünya

və üzvlərinin sayı 22 nəfərə çatdırılmışdı. İlk raqs ansamblinin birinci konserti 1936-cı il aprel ayının sonlarında Bakı tamaşaçıları qarşısında olmuş və böyük maraqla və sensasiyaya yaramışdı (5, 20–21).

1936-cı ildə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası yaradıldı. Həmin ilin sonlarında raqs ansambli Filarmoniyaya keçirildi. Bilavasitə U.Hacıbəylinin vasitəsilə filarmoniyada xor da yaradıldı. Bu, məhni və raqs ansamblinin yaradılması üçün ilk addımlar idi. Lakin xor və raqs ansambli birlikdə deyil, müayyan çətinliklərə görə hələlik ayrıca fəaliyyət göstərirdi. 1937-ci ildə filarmoniyanın raqs ansambla yeni üzvləri – Leyla Bədriyyəli, Sara Mirəliyeva, Səfura Qasımovə, Şəfiqə Əmirova, Şəfiqə və Fizzə Həniyyəliyeva, Nəsbə Talibova və başqaları qəbul edilirdi. Moskva və Leningradda klassik raqs təhsili alıb Bakıya qayıdan Qəmər Almazadə raqs qrupunun rəhbəri təyin olunur. Həmin vaxt Əlibaba Abdullayev və Qəmər Almazadə an-

raqs festivalına Tiflisdən gürücü raqs kollektivinin tərkibində gedərək çıxış etmiş və böyük uğurlar qazanmışdı. Ə.Səfərov Bakıya qayıdanda raqs qrupu yaratmaq fikrini U.Hacıbəyli ilə bölüşmüş, dəli bastəkərin vasitəsilə istəyənə nail olmuş və beləliklə, 1935-ci ildə ilk raqs ansambli yaradılmışdır. Həmin ansambıl Xəlmə Maarif Evinin nəzdində fəaliyyət göstərən qrupam hazırlamışdı. Ansambıl 1936-cı ilin yanvarından Azərbaycan İncəsənət İşçiləri İdarəsi yanında xalq raqs ansambli kimi fəaliyyət göstərmişdir. Əşfəq Səfərov "Uzundərə", "Dəsməli", "Tərakəmə", "Aman nənə", "Qəzax" xalq raqlarına quruluş vermişdi.

Azərbaycan raqs ansamblinin qarşısında çətin vəzifələr və bir sıra məsələlər dururdu. Respublikamızda o vaxta qədər peşəkar raqs kollektivi yox idi. Lakin xalq arasında raqs və zənginliyi və müxtəlifliyi ilə geniş populyarlıq qazanmışdı.

İlk raqs ansamblinin tərkibi 1936-cı ilin İlyayında genişləndirilmiş

sambla raqslarla gətirməklə, repertuara xalq məhni və raqlarını daxil etməklə, onlara səhnə quruluşları verməklə birlikdə say göstərirdirdi.

Q.Almazadə bir sıra musiqiçilər və raqslarla birlikdə Azərbaycanda raqlın geniş yayılmış bölgələrinə gedib cəmiyyət arasında olaraq xalq raqlarını öyrənirdi. Beləliklə, quruluş verən xalq raqları səhnə həyatını yaşayırdı. Ansambıl yorulmadan çalışaraq öz repertuarnı zənginləşdirirdi və həm də onlara çoxillik ömür bəxş edirdi. Bu siyahıda "Yalı", "Uzundərə", "İnnabi", "Qəzax", "Tərakəmə" və digər raqlar indiyə qədər repertuara bəzənəməkdədir.

1938-ci il Moskva dekadasına hazırlıq dövründə filarmoniyanın xoru və raqs ansambli birləşdirilərək Nəğmə və Raqs Ansambli yaradıldı. Sonralar "nəğmə" sözü "məhni" ilə əvəzləndi. Azərbaycan Dövlət Məhni və Raqs Ansambli 1938-ci, 1959-cu illərdə SSRİ-nin paytaxtı Moskvədə keçirilən Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti

günlərində, 1958-ci ildə 2 ay yarımlıq Çin Xalq Respublikasına səfərlərdə, Sovet dövlətinin bir sıra tədbirlərində çox böyük uğurlar qazanaraq məşhurluq dövrünə gətirdi. Sonrakı dövrlərdə də Əlibaba Abdullayev quruluş verdiyi raqlar, kompozisiyalar, süitlər repertuara daha da əhatəli, məzmunlu və zəngin edərək Dövlət Məhni və Raqs Ansambli sovet ölkəsində və xarici dövlətlərdə geniş miqyasda təntənə.

Əlibaba Abdullayev Bakıdakı bir sıra mədəniyyət və ali tədris müəssisələrində özəfəaliyyət raqs ansambllarının geniş şəkəlini yaratmışdır. Həmin kollektivlər inkişaf yolu keçərək Azərbaycan, SSRİ-də və xarici ölkələrdə keçirilən festivallarda uğurlu çıxışları ilə yüksək tətiliflərə layiq görülmüşdür (1, s.93–102).

Sonrakı dövrlərdə Azərbaycan məhni və raqs ansamblları, eləcə də raqs ansamblları təşkil edilərək xalq raqlarının, folklor nümunələrinin, bütünlükdə milli raqs sənətinin geniş təşəkkül tapmasına və inkişafına şərait yaradılmışdır. Biz bütün bunlar barədə digər məqalələrimizdə geniş izah versək də, bu yazının məhiyyətinə uyğun gəlidiyi üçün qısa məlumatla fikir bildiririk.

Ağır zəhmət, gərgin əmək, böyük yaradıcılıq əzmi ilə ərsəyə gətirilən, yaşadılan Azərbaycan Estrada Orkestrinin tərkibində raqs qrupu (1956), Naxçıvan Muxtar Respublikasında "Araz" Dövlət Məhni və Raqs Ansambli (1959), Dövlət Məhni Teatri (1970), Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının Raqs Ansambli (1970), Gəncə "Göyöl" Dövlət Məhni və Raqs Ansambli (1973), Bakı Dövlət Muğam Teatrında raqs qrupu (1980), Mədəniyyət İdarəsinin nəzdində "Cəngi" estrada-folklor ansambli (1989), "Neftçi" Məhni və Raqs Ansambli (2000–2010) sərəməli fəaliyyət göstərərək zəngin, çoxəcələri, cəxənləri raqlarımızı hər yerdə layiqincə təbliğ edə biliblər.

SSRİ dövründə istər peşəkar, istərsə də özəfəaliyyət raqs kollektivlərinin xarici ölkələrdəki konsertləri həmişə maraqla qarşılammış və mədəniyyətimizin təbliğat vasitəsinə çevrilmişdir. Müstəqillik qazandıqdan sonra bu sahədə bizim üçün daha geniş imkanlar yaranmışdır ki, bundan yararlanma istidafə etməliyik.

XXI əsr ölkəmizin və xalqımızın taleyində yeni bir mərhələdir. Bu yeniliyin tərkibində elm və incəsənətimizin bütün sahələrində, həmçinin raqs sənətində əldə edə biləcəyimiz nə olacaqs, inkişaf etdirərək dünyada daha rahat tənqidə bilirik. Raqs sənəti də bizi tarəqqiyə aparmalıdır. Milli kolorit üzərində qurulan incəsənətin hər bir janrı, həm də raqs sənəti biza doğma olduq qədər də, başqa xalqların maraqlarında olma və rəğbət qazanmışdır. Otan ərsdəki raqlarımızı bərpə etmək hələ işi tam yerinə yetirmək sayılmamalıdır. Əvvəla, həmin raqlarla müstəqil olma, azad xalq prizmasında baxılmalıdır. Yeni nəyi necə bərpə etmək, nəyi saxlamaq, nəyi ləğv etmək, nəyi necə tarəqqiyə məsələləri ümdə sayılmalıdır. Digər tərəfdən bu ərsdə ələ raqlar hazırlanmalıdır ki, tarixi hədsizlərə çevərsin.

Qədim raqların yalnız fəlsəfi anlamı deyil, həm də simvolika-si var. Bu raqlar bədii düşüncə mədəniyyətinə malikdir. Sənura, nəzarət, Sovet ideologiyasının bədsəsi, ədəbiyyatın, incəsənətin siyasətə təsir etməsi təbii ki, raqs sənətinin ideya-məzmun şərtlərinə bağlı olmasa bilməzdi.

Sovet dövründə ideoloji ədəbi-bədii əsərlər, məqalələr yazılır,

teatr tamaşaları qoyulur, filmlər çəkilirdi. Unutmamalıyıq ki, Sovet dövründə ədəbiyyət və incəsənətin bütün sahələrində sənura altında olmaq, dövlətin ideologiyasına yoxaldılmış və tələbatə uyğunlaşdırılmışdır. Raqs quruluşlarında Sovet ideologiyasına uyğun gəlməyən hər hansı elementin oradan qıxılması, süjetin dəyişməsi tələb olunurdu. Məqsəd yalnız Sovet dövlətinin siyasətini təbliğ etmək idi. Yeni Sovet ərsində yaşayacaq xalqların ədalət, fərac, xoşbəxt, məhrəbanlıq, dostluq, qardaşlıq, hörmət, məhəbbət və qarşılıqlı anlaşma şəraitində, bolluq çində yaşamaq tarənnüm olunmalı idi. Oduq ki raqs sənətində də məzmun və məhiyyət o ideyaya xidmət etməliydi. Raqs quruluşları və bütün kompozisiyalar bu əhvala uyğunlaşdırıldı, həmin notlara kökləndirildi. Düşündürücü mənalər, aqlın əsli tarixindən gələn, ruhundan qopan, məhni səfəlinə doğan hislər və fikirləri raqs dilinə çevirərək göstərmək mümkün olmuşdu. Müvəcciddi və ərsiz sənətinə bunun qarşısını alırdı. Görkəmli baletmeyster, nədir istedad sahibi, yaradıcılıq enerji-si əşb-dəşən, raqlarımızın dərin bilicisi və yeganə quruluşçusu, ərsuzu, istəyi xalqın mədəniyyətinə ürəkəndən xidmət etmək olan Əlibaba Abdullayevdən SSRİ-də keçirilən ədəbiyyət və incəsənət öngünlükləri və digər dövlət əhəmiyyətli tədbirlər üçün hazırladığı raqs kompozisiyalarını əl gəzdirməyər, nəyisə qıxar, nəyisə əlavə eləməyi tələb edilirdi.

Azərbaycan raqs sənətinin fəvqində dayanan Ə.Abdullayev öz ömür payını və yaradıcılıq dövrünü yaşamaq Sovet hakimiyyəti ilərinə düşüb, O, indiki zamanda yaşayış fəaliyyət göstərsəydi, raqs mədəniyyətimiz üçün daha böyük işlər görərdi.

İndiki dövrdə isə milli raqs quruluşları, kompozisiyalar müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideologiyasına xidmət edərək, mədəniyyət konsepsiyasına uyğun olaraq daha yüksək səviyyəyə gətirilməli, inkişafə nail olmalı və zənginləşdirilməlidir. Hazırda bu ərsiz və istəkləri yerinə yetirməyə, raqları tam şəkildə milli dəyərlər əsasında hazırlayib meydana çıxarmağa imkan və şərait vardır.

Raqlarımızın tutulmuş manə çəlinlərini, məzmun yükünü məhiyyətinə, əsas məthumunu qüvvələndirən xüsusiyyətləri və keyfiyyətləri açib ortaya qoyaraq sərgiləmək bu sənət üzrə mütaxəssislərin ən ümdə vəzifəsi olmalıdır. Unudulmamalıdır ki, tarixi gərəklərin yarıldığı, ədəbiyyatımızın bütün şəkəlinə, incəsənətimizə və onun bir qolu olan raqs sənətinə də təsir edən amillər var. Bunlar nəzərdən qəçməməlidir. Raqs sənətinin öz bətinədə bəslədiyi, gizlətdiyi bəzi incə mətləblər ola bilər və mütaxəssislər, öncül sənətkarlar, təcürbəli xoreoqraflar bunları araşdırıb, tapıb quruluşlaşdır, sənət əsərlərinə gətirməlidirlər. Bütün bunlara yaradıcı münasibət bəsləyib, açib ortaya gətirmək, əsl sənətə çevirmək üçün dərin düşüncə, zəngin etlik bilik sahəli olmaq lazımdır ki, təhrifə yol verilməsin.

Qeyd olaraq bildirək ki, 1950-ci illərdə SSRİ Xalq artisti Tkaçev-konun müəllifliyi ilə Sovet dövlətinin 15 respublikasının raqs tarixinə daxil kitab yazılmışdır. 1959-cu ildə Moskvədə keçirilən dekada zamanı kitab artıq yayılmışdır. Həmin kitabdə Azərbaycan raqs sənətinin tarixi və ümumi səviyyəsi təhrif olunub. Dekadada istisna edən Əminə Dilbəzi və bir neçə raqs mütaxəssisi müallifə qəli etirazlarını bildirmişdirlər. Orada yazılıb: "Azərbaycan qadın

raqs geyimləri ağır, uzun və qolları bağlı olduğundan, üzler örpək və çadra ilə örtülüb gizləldiyindən burada raqs sənəti o qədər də əhəmiyyət daşıdır (5, s.67).

Q. Almsazadə, B. Məmmədov, İ. T. Kaqalitskaya bədii özfaaliyyət kollektivləri üçün metodik vəsait – "Azərbaycan xalq raqsları" kitabı yazıb çap etdirmişlər. Kitab Azərbaycan SSR Mədəniyyət Nazirliyi və Respublika Xalq Yaradıcılığı Evinin tövsiyəsi və nəzarəti sayəsində başa gəlmişdir (2). Bu faktı mövzuya daxil edərək bildiririk ki, əgər o zamana qədər bizim milli raqs sənətimizin tarixi və zəngin ənənələri barədə tutarlı monoqrafiya yazılıb, nəşr olunub SSRİ məkanına yayılsaydı, belə acınacaqlı faktla qarşılaşmazdıq. Yuxarıda adları qeyd olunan müəlliflərin birlikdə işləyib hazırladıkları kitab bədii özfaaliyyət kollektivləri üçün yazılıbsa, elə o dövrdə və ya az sonra Azərbaycan peşəkar raqs sənəti üçün tutarlı kitab yazılıb çap etdirilərək yayılmalı idi. Elə bu məsələlər bizi araşdırma aparıb raqs sənətini özündə ehtiva edən "Milli raqs sənəti" adlı kitab və ardıcıl məqalələr yazmağa sövq etdi. Əlbəttə, bununla iş bitmir. Gələcək davamçılar da olmalıdır. Unutmaq olmaz ki, bütün zamanlarda incəsənətimizə, mədəniyyətimizə qara əllər uzanıb, əl altından aleyhimizə işlər görülmüş, nadir mədəniyyət nümunələrimiz oğurlanıb. Odur ki yaxşı nəyimiz varsa, tarixə keçirib nəsilələri yadigar qoymalıyıq. Axı milli raqslarımız – milli sərvətimizdir.

Azərbaycanın müstəqillik qazandığı, Türkiyə ilə əlaqələr qurulduğu ilk illərdə qardaş ölkə bir sıra bəstəkarlarımız, nəzəriyyəçilərimiz, teatr xadimlərimiz və raqs sənətkarlarımıza qucaq açdı. Bu, abəs deyildi. Həmin sahələrin öz ölkələrində yüksəlməsinə çalışan ağıllı adamlar bunu həyata keçirdilər. Əlbəttə, həmin sahələr bizdə daha

güclü idi. Dahi Üzeyir bəyin binasını qoyduğu məktəb bir sıra dahilər də yetişdirmişdir. Həmin məktəb bu gün də yaşayır və uğurlar qazanır.

Türkiyədə teatr və raqs sənəti zəif inkişaf etmişdi. Bu sahələrin bizdə güclü olmasının səbəbi o idi ki, teatrımız Stanislavski məktəbi əsasında fəaliyyət göstərmiş, raqsımız Əlibaba Abdullayev məktəbi görmüşdü. Türkiyəyə davatlıların əksəriyyəti çoxdan Azərbaycana qayıdıblar. Qeyd etdiyimiz sahələr artıq Türkiyədə öz möhkəm yerini alıb. Əlbəttə, bunlar bizim incəsənət xadimlərimizin xidmətləri vasitəsilə baş tutub.

XXI əsrdə Azərbaycan musiqisi, klassik muğamlarımız dünyaya inteqrasiya edilir, çox bəyənilir və sevilir. Bunlar bizim mədəniyyətimizin çox böyük uğurlarıdır. Milli raqs sənətimiz durmadan inkişaf etdirilməli və dünya səhnələrinə çıxarılmalıdır.

Bu məqaləni yazmaq milli mədəniyyətimiz qarşısında müəyyən qədər borcumuzdan çıxmaq istədik. Raqs sənətimizin tarixini işıqlandırmaq, bu sahədə olanları, keçənləri, xidmət göstərənləri, öz töhfəsini verənləri xatırlamaq və bəzi məsələləri yazıb gələcəyə ötürmək vicdan borcumuzda aiddir və bunu bir an da unutmamaq olmasın. Elə bu məqaləmə də həmin məqsədə xidmət edir. ♦

Ədəbiyyat:

1. Abdullayeva E. Əlibaba Abdullayev. Bakı, "Nurlar", 2015, 264 s.
2. Almsazadə Q., Məmmədov B., Kaqalitskaya İ. Azərbaycan xalq raqsları. Bakı, Birləşmiş nəşriyyat, 1959, 150 s.
3. Александр Дюма. Кавказ. Путешествие. Тифлис, 1861.
4. Ансамбль песни и танцы. Баку, Красный Восток, 1959, 40 с.
5. Əşraf Səid İbrahim. Raqqasə Əminə Dilbazi. Albom-monoqrafiya. Bakı, 2009, 72 s.

Резюме

В статье раскрывается богатое философское понимание, которым обладает Азербайджан и ее роль в истории человеческого танца, художественного и эстетического влияния, ряд особенностей и самоутверждения на сцене Советского государства и ряда зарубежных стран. Продолжающееся развитие этой области в нашей стране, наряду с ролью известной школы Алибаба Абдуллаева, также касается того факта, что наш танец ранее не получил должного продвижения в прессе и других средствах массовой информации. В статье также представлен краткий обзор государственных ансамблей, созданных в Азербайджане.

Ключевые слова: танцевальное искусство, советская идеология, танцевальные структуры, школа Алибаба Абдуллаева, ансамбли.

Summary

The article reveals that Azerbaijan has a rich, philosophical understanding of its role in the history of human dance, its artistic and aesthetic influence, and a number of peculiarities, and its self-assertion on the stage of the Soviet state and a number of foreign countries. The ongoing development of this area in our country, along with the role of the prominent Alibaba Abdullayev school, also concerns the fact that our dance has not previously been adequately promoted by the press and other media. The article also provides a brief overview of the state ensembles created in Azerbaijan.

Key words: dance art, Soviet ideology, dance structures, Alibaba Abdullayev school, ensembles.